

trokken, voortaan de eindbeslissing geheel in handen te leggen van de desbetreffende Part. Synode.

De Commissie vereenigde zich geheel met de zienswijze van de deputaten en nam hun conclusies over. Na een opmerking van ds W. H. den Hartogh en prof. dr K. Schilder, die door den rapporteur en prof. dr D. Nauta werd beantwoord, nam de Synode de conclusies met algemeene stemmen aan.

Over een bezwaarschrift van den heer C. Bakker te Gouda over de haardracht der vrouw, over welke zaak adressant zich ook reeds heeft gewend tot de Synoden van Middelburg en Amsterdam, rapporteerde ouderling G. F. Hummelen van Assen. De Synode wees dit bezwaarschrift opnieuw af, wijl geen nieuwe argumenten werden aangevoerd.

Financiële controle.

Ouderling C. G. de Jong van Almkerk rapporteerde hierna over de financiële controle van de verschillende deputaatschappen. De vorige Synode benoemde een drietal deskundigen, die een uitvoerig rapport hebben uitgebracht, waaraan tal van bijlagen zijn toegevoegd. De commissie adviseerde aan de Synode om verbetering in den bestaanden toestand aan te brengen door voor de deputaatschappen der Synode in te voeren administratie en de controle hierop zooals door deputaten is voorgesteld; hierbij echter intact te laten de regeling en den hand, welke tot dusver bestaat tusschen kerken, classes, Part. Synoden en Gen. Synode en geen verdere centralisatie in te voeren, doch administratie en controle aan te passen aan den bestaanden toestand en opnieuw deputaten aan te wijzen voor de financiële controle met opdracht de deputaten van de Synode en zending kerken van advies te dienen bij het uitvoeren der bovengenoemde voorstellen.

Aan de discussie namen deel ds D. Hoek, ouderling R. Zuidema, ds D. Scheele, ds W. H. den Hartogh, dr J. Thijs, ouderling J. Manni, ds W. Breukelaar, ds T. J. Hagen en ouderling S. van Wijk.

Nadat de rapporteur de gemaakte opmerkingen had beantwoord, werden de conclusies met algemeene stemmen aangenomen. De Voorzitter richtte tot den rapporteur een woord van bijzonderen dank.

Ouderling De Jong las vervolgens het rapport van de classis 's-Gravenhage inzake het uitschrijven van bededagen, waarna hij over het rapport rapporteerde. De classis Den Haag werd terzake opnieuw aangewezen.

Liturgie.

Prof. dr Waterink rapporteerde over het rapport en de voorstellen van deputaten voor den bundel „Enige Gezangen en de liturgie”, welk rapport door ds A. H. van Minnen was opgesteld.

De commissie stelde voor een 5-tal deputaten te benoemen met de opdracht:

a. namens de kerken met uitgevers of uitgeefsters, die toestemming tot uitgave van de „Enige Gezangen enz.” verzoeken, de onderhandelingen te voeren op de door de Generale Synode vastgestelde voorwaarden; de contracten te teekenen; de gelden te innen, tot de e.k. Generale Synode te beheeren en voor al die gelden kwitantie te teekenen; alles onder goedkeuring der eerstkomende Synode;

b. alle nieuwe uitgaven en alle herdrukken te controleren, of zij geheel met de Standaard-uitgave overeenkomen en of de toestemmingsvoorwaarden gehouden worden, ingeval van afwijking handelend namens de kerken op te treden, waarbij de eindbeslissing ligt bij de eerstkomende Synode;

c. te overwegen, of een correctie van de melodieën der gezangen en van den tekst der formulieren gewenscht en mogelijk is; en zoo ja deze te bevorderen en dienaangaande ter gelegener tijd voorstellen te doen;

d. te overwegen, of thans reeds voorbereidende werkzaamheden kunnen worden verricht voor de in de toekomst noodzakelijke uitgaven van een volledig kanselboek inclusief een nieuwe, althans herziene psalmberijming en een verantwoord notatie der melodieën, met dien verstande, dat indien het antwoord op deze vraag bevestigend luidt, tevens wordt opgedragen deze voorbereidende werkzaamheden aan te vangen voor zover zulks naar het oordeel van Deputaten mogelijk is;

e. van hun arbeid en beheer verslag en verantwoording te doen aan de eerstkomende Generale Synode.

Aan de discussie namen deel prof. dr V. Hepp, ds W. L. Milo, prof. dr D. Nauta en prof. dr K. Schilder.

Prof. Waterink beantwoordde de gemaakte opmerkingen, waarna hij er op wees, dat metterdaad vele fouten in tekst en melodieën der „Enige Gezangen” voorkomen. Het voorstel van ds Milo om in conclusie 2a. in te lassen de woorden „en een verantwoorde notatie der melodieën” achter de woorden „herziene psalmberijming” nam spr. gaarne over.

De Synode nam de conclusies met algemeene stemmen aan.

Een afscheid.

Prof. Du Toit sprak hierna een afscheidswoord, waarin hij mededeelde, dat hij met het oog op de internationale spanningen mogelijk spoedig naar zijn vaderland moet vertrekken en dus de zittingen niet verder kan bijwonen.

Spr. was dankbaar in het midden der broederen te hebben mogen verkeren en roemde de rustige, nuchtere en zakelijke wijze waarop de Synode haar zaken behandelt. Spr. bad den Geref. Kerken in Nederland Gods zegen toe.

De Voorzitter dankte prof. Du Toit voor zijn aanwezigheid, waardoor de broederband werd versterkt, gaf hem de verzekering van het meelevende van de Geref. Kerken in Nederland met haar zusterkerken in Zuid-Afrika en bad hem wederkeerig Gods rijken zegen toe.

De assessor, ds F. C. Meyster, heeft hierna de zitting met gebed gesloten.

De tiende zitting.

In de tiende zitting had ds A. J. Bouma van Heerenveen zitting genomen als secundus van dr A. D. R. Polman. Door opstaan van zijn zitplaats betuigde hij instemming met de belijdenisschriften.

Kerkelijke goederen.

Ds F. C. Meyster las het rapport over de zeker-

stelling van de goederen der gezamenlijke kerken, waarna hij daarover rapporteerde.

Aan de discussie namen deel prof. dr G. M. den Hartogh, ds D. Hoek, prof. dr H. H. Kuyper, prof. dr S. Greijdanus en ds W. Breukelaar.

De Synode vereenigde zich met de volgende door het moderamen voorgestelde conclusies:

1. De handelingen der deputaten goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun rapport en voor al den belangrijken arbeid ten behoeve van deze aangelegenheid door hen verricht.

2. Dat de Synode goede nota neme

a. van het feit, dat de classes der Gereformeerde Kerken rechtspersoonlijkheid bezitten, blijkens arrest van den Hoogen Raad van 13 Mei 1938;

b. van het oordeel der deputaten, dat uit deze beslissing voortvloeit, dat ook de kerken in particulier synodaal verband en in generaal synodaal verband rechtspersoonlijkheid bezitten.

3. Deputaten te continueeren, met de opdracht: a. de schriftelijke bevestiging van het Ministerie van Financiën te verkrijgen van de toezegging, dat terzake van een eventuele tennaamstelling van goederen ten name van classes enz. geen overgangsrecht zal worden gegeven;

b. nadat deze schriftelijke bevestiging zal verkregen zijn, daarvan kennis te geven aan de kerken;

c. in bijzondere gevallen de kerken en deputaten der classes, Part. en Gen. Synoden te dienen van advies.

4. de Synode adviseere de kerken, wanneer de sub 3a bedoelde bevestiging zal verkregen zijn, er toe over te gaan haar gemeenschappelijke onroerende goederen ten name van de betrokken rechtspersonen over te schrijven, en daarbij, wat aangaat de meerdere vergaderingen, als namen te gebruiken: „De Gereformeerde Kerken in particulier synodaal verband in het ressort.....”, en van de Gereformeerde Kerken in Nederland in generaal synodaal verband.”

5. Ten slotte vestigt de Synode er de volle aandacht der classes en synoden op, dat het gewenscht is, dat de adressen der verschillende classes en synoden voldoende vaststaan en bekend zijn en dat de instructies waarvan Art. 84 der K.O. spreekt, ook inderdaad aan de onderscheidene deputaten worden gegeven.

Schippers.

Prof. dr C. van Gelderen rapporteerde hierna over G.E.O.S. (Geref. Evangelisatie onder Schippers).

Na een opmerking van prof. dr G. M. den Hartogh en ds N. Duursema vereenigde de Synode zich met de navolgende conclusies:

1. Dat de Generale Synode met hartelijken dank goedkeure de handelingen der deputaten voor den geestelijken arbeid onder de schippers;

2. Dat zij goedkeure de „regeling van samenwerking voor den geestelijken arbeid onder schippers, die tijdelijk vertoeven in de havens van Rotterdam en/of elders in de provincie Zuid-Holland”, getroffen tusschen de Kerk van Rotterdam—Delfshaven en de classis Rotterdam, en eventueel nog te treffen door andere kerken en classes in de provincie Zuid-Holland.

3. Dat zij voor den geestelijken arbeid onder de schippers benoeme drie deputaten met minstens twee secund, aan wie wordt opgedragen:

a. de kerken, die hiervoor in aanmerking komen, op te wekken tot het hiervan van afzonderlijke plaatselijke commissies voor den geestelijken arbeid onder de schippers;

b. bij daarvoor in aanmerking komende kerken buiten de provincie Zuid-Holland stappen te doen tot bevordering van de beroeping van Dienaren des Woords voor den geestelijken arbeid onder de schippers volgens de beginselen en richtlijnen van de sub 2 genoemde „regeling van samenwerking”;

c. de aan vaarwater gelegen kerken op te wekken aan hun schippersleden ieder kalenderjaar een lidmaatschapsbewijs te verstrekken, zooals in Bijlage IV van het Rapport der deputaten is aangegeven; en telken jare bezoek te doen brengen ook aan schippers met hun gezinnen, die tijdelijk binnen haar ressort vertoeven, zulks bij voorkeur in Januari, of anders zoo spoedig mogelijk daarna, doch uiterlijk in April; van dit ambtelijk bezoek aantekening te doen op het lidmaatschapsbewijs en rapport te zenden aan de kerk waartoe deze schippers behooren;

d. bij de aan vaarwater gelegen kerken er op aan te dringen, dat in het belang der schippers zooveel mogelijk het H. Avondmaal worde bediend op dezelfde data;

e. jaarlijks de vaststelling en de verzending van den rooster voor het catechetisch onderwijs aan schipperskinderen te verzorgen, in diër voege, dat de maanden Juni, Juli en Augustus als vacantiemaanden gelden, en de betrokken kerken krachtig op te wekken alles aan te wenden, wat den goeden voortgang van dit onderwijs kan verzekeren en bevorderen.

4. dat zij aan al de kerken nadrukkelijk aanbevelen den geestelijken arbeid onder de schippers financieel te steunen.

Artikel 13.

Hierna rapporteerde ds G. Diemer van Scheemda over het rapport van deputaten voor de kas tot steun bij de uitvoering van Art. 13 K.O. (verzorging van emeritus-predikanten, predikantsweduwen en -wezen), welk rapport hij eerst las.

De conclusie strekte tot décharge van deputaten en de kerken te adviseeren op de toe te kennen pensioenen voortaan geen kortingen meer toe te passen; aan deputaten op te dragen de onderhandelingen met de kerk van Buenos-Aires, via deputaten der classis Rotterdam voort te zetten in den geest van de voorstellen, die ter zake in het aan de Synode uitgebrachte rapport zijn aangegeven en bij de Part. Synode van Friesland-Z. er op aan te dringen het achterstallige bedrag van f1000,— alsnog te storten.

Ds A. J. Bouma wees er op, dat het Friesland-Z. schiel onmogelijk is aan haar verplichtingen te voldoen. Deputaten hebben dan ook het percentage cijfer reeds van 6 gebracht op 5.

In dit ressort zijn vele zwakke kerken en reeds moest in een der classes een steunfonds worden gevormd,

opdat men aan de verplichtingen ad Art. 13 zou kunnen voldoen.

Na eenige discussie, waaraan deelnamen dr D. J. de Groot, ds H. Meyering, ds W. L. Milo, prof. dr K. Dijk, ds A. Schweitzer en den rapporteur werden de conclusies aangenomen, minus die over de kortingen op de toe te kennen pensioenen, welke nog even aangehouden werd.

De Voorzitter richtte een woord van hartelijken gelukwensch tot ds A. Schweitzer, die uit zoo ernstige ziekte mocht herstellen en die hij teekende als een „wandeland artikel 13”.

Ds P. C. de Bruyn van Apeldoorn rapporteerde over voorstellen van de classes Zaandam en Deventer om, waar de lasten van Art. 13 K.O. al grooter worden, opnieuw de gedachte van verzekering in overweging te nemen.

De commissie stelde de Synode voor om deze voorstellen niet aan te nemen en dus geen commissie te benoemen of andere maatregelen te nemen, teneinde verandering te brengen in de thans geldende regeling voor de verzorging naar Art. 13 en de kerken te adviseeren zich door haar synodale ressorten aan te sluiten bij de landelijke samenwerking.

Aan de discussie namen deel de predikanten ds W. H. den Hartogh, ds T. J. Hagen, ouderling R. Zuidema, prof. dr G. Ch. Aalders, ds W. L. Milo, prof. dr K. Schilder, prof. dr K. Dijk en de Voorzitter. Meerdere sprekers hadden bezwaar tegen de slotconclusie. Bij stemming werd deze conclusie met 27 tegen 19 stemmen aangenomen, waarbij het woord „adviseeren” werd vervangen door „in overweging geven”.

Cumulatie.

Ds De Bruin rapporteerde voorts over een voorstel van de kerk van Kampen, verzoekend maatregelen te nemen tegen cumulatie van pensioenen bij predikanten, die een bezoldigde bijbetrekking als leeraar bekleeden. De kerk van Kampen acht dit in strijd met Art. 13 van de Kerkenordening. De commissie stelde voor aan het verzoek van Kampen niet te voldoen en uit te spreken, dat het nemen van maatregelen als in het verzoek bedoeld, niet op den weg der Synode ligt.

Na eenige discussie waaraan deelnamen ds W. H. den Hartogh, ds H. Meyering, ds T. J. Hagen, prof. dr K. Dijk, prof. dr G. Ch. Aalders, dr J. Thijs, prof. dr G. M. den Hartogh, ds H. de Bruyn en dr H. Kaajan, werden de conclusies vervolgens aangenomen.

Ds G. Diemer rapporteerde over een schrijven van Friesland-N. in betrekking tot deputaten ad Art. 13. Goedgekeurd.

Ds P. C. de Bruyn rapporteerde over een voorstel van de Part. Synode van Utrecht in betrekking tot Art. 13 K.O., waarbij men een maximum-zoowel als een minimum-pensioen wil zien vastgesteld. De commissie stelde voor aan zulk een vaststelling niet mede te werken en de gedachte van een reservofonds aan deputaten ad Art. 13 ter bestudeering te geven.

Aan de discussie namen deel ds W. L. Milo, ds T. J. Hagen, ds S. J. Popma, ouderling J. Hommes en ouderling A. Borkent.

Na repliek van den rapporteur en van ds A. Schweitzer werd de eerste conclusie aangenomen, waarmede een voorstel-ds Popma om wel een minimum vast te stellen, was verworpen. De tweede conclusie werd eveneens aangenomen.

Hierna ging de Synode nog een oogenblik in comité-generaal, waarna de praeses de zitting verdaagde tot Dinsdagmorgen 9 uur.

De elfde zitting.

De zitting van Dinsdagmorgen ving aan met het zingen van Ps. 66:2.

Bij het appél-nominaal bleek, dat Ouderling M. U. Dijkstra van Anjum was vervangen door zijn secundus Ouderling E. Meinsma van Nes (W.D.) en Ouderling Ds J. v. d. Berg door Ouderling P. Koning te Amersfoort. De beide Zeeuwsche primi-ouderlingen waren vervangen door hun secundus G. Douw te Oudelande en A. Geschiere te Grijskerke. Voor Noord-Brabant was eveneens een secundus aanwezig, n.l. Ouderling J. van Woerden van Raamsdonkveer. Ook was Ouderling W. Hummelen te Alphen a. d. Rijn, primi van Zuid-Holland, voor het eerst aanwezig. Al deze Synode-leden betuigden door opstaan instemming met de belijdenisschriften.

De Voorzitter deed voorlezing van een ingekomen schrijven van Ds J. Douma van Arnhem namens het comité tot herdenking der Afscheiding van 1934 vergezeld van het eerste exemplaar van het eerste deel van de reeks die archiefstukken der Afscheiding bevat, welk deel verzorgd werd door Dr F. L. Bos te Wilnis. In het schrijven van Ds Douma wordt medegedeeld, dat de uitgetrokken som van f10.000,— geheel aan de bibliotheek ten goede is gekomen.

De Synode nam met dankbaarheid kennis van dit schrijven met bijgevoegd geschenk en besloot een schrijven van dankbetuiging aan bedoeld comité te zenden.

De Synode verdaagd?

De Voorzitter wees er nu op, dat de Synode haar vierde vergaderweek is ingegaan. Het komt hem gewenscht voor deze week verschillende zaken af te doen en dan de Synode te verdagen, wijl de zaken-Drachten en -Goossens nog niet Synode-rijp zijn en de commissie voor de leergeschieden deze week nog niet gereed komt met haar werk.

De Voorzitter gaf deze gedachte in overweging opdat de Synode er over denken en in den loop van den dag over beslissen kan.

De zaak-Drachten.

Prof. dr K. Dijk rapporteerde hierna over het in comité-generaal genomen besluit t.a.v. de zaak-Drachten. Met algemeene stemmen werd besloten op voorstel der betrokken commissie om in de zaak-Drachten deputaten te benoemen die alles in het werk zullen stellen om de partijen te Drachten te verzoenen en den vrude in de kerk van Drachten te herstellen, welke deputaten voor 15 Nov. rapport zullen uitbrengen.

Prof. Dijk wees er ter toelichting op, dat betrokken

deputaten dus alles te doen.

De Synode aard met alg deputaten de dr K. Dijk en die reeds als geweest.

De Voorzitter wijstheid van van Johannes

Ds P. C. d verzoek en vo om stappen t laten inzake Synode van geldige dienst bilijkheden.

De Synode der lasten in niet terug te uitspraak geel.

Ds De Br van de classis mam-uitkeeri dat de classis zaak niet in zich tot de P.

Vervolgens ders over es

sobo, waarin len wijziging publiceren va komende verli Kerken en in 16 en 19 der een nieuw ar bezwaren, dat Kerken en c geeft in verge dat voor het Evangelist is.

Tenslotte v ziening uit t concept in ht de opdracht bezwaren in s aan de Kerke Aan het ei prof. Aalders clusies voor:

De Synode 1. niet te v Dijk, om de volgende Syno aangevoerde

2. het doe heidenen en aanvaarden n in de eerste

„kerkenorde” in art. 3 v „volgens artik in de artik worde in pla of „deputaten gelezen: „dep ding onder he in de artik

2de alinea), f worde steeds „en” of „Afd ere Vergader in art. 15 w opleidingsche Nederlandsche in art. 16 w schriften” het in art. 17 (ting” gezet „in art. 19 „classes” gele plaats van „l eens in beide een nog niet komen”: „of o kan worden inplaats van „missionaire des Woords” ting daaraan gebezigd, terw den in het en in de laats

vervangen doe 23 worde weg 3. vijf depu de eerstvolger port en advies dertijke Zendi meene bepalin ordening op t zin mocht ad in de kerken onder over waarin de noc der zending z

Aan de disc dr S. Greijdan De Bren enige is die op de Synod helpen vastie deputaten zijne kenorde beho de zending de met een enkel minder deput Kerken worde